

Sosiaali- ja terveysministeriölle,

Mehiläinen Oy:n ja Familiar Oy:n lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajien toimintaedellytyksistä, rekisteröinnistä ja valvonnasta sekä STM:n lausuntopyyntö liittyen sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta annetun lakiesityksen täydentämisestä (sertifiointi).

(Keskeneräinen hallituksen esitysluonnos 17.3.2017 ja lausuntopyyntö 6.3.2017 STM057:00/2016)

Kiitämme lausuntopyynnöstä ja esitämme lausuntonamme seuraavaa:

- Mehiläinen Oy / Familiar Oy kannattavat hallituksen esitystä sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajien toimintaedellytyksistä, rekisteröinnistä ja valvonnassa. Valmisteilla oleva lakiesitys selkiyttää nykyistä lupajärjestelmää luomalla sekä julkiset että yksityiset toimijat käsittävän eri tahojen tuottajia yhtäläisin ehdoin toteutettavan rekisteröintijärjestelmän. Lisäksi lakiesitys tuo hyvällä tavalla esiin sen, että jatkossa laajan sertifiointijärjestelmän jo toteuttaneet palveluntuottajat voivat saada investoinnistaan konkreettista hyötyä.
- Lakiehdotuksen 3 §:n osalta toteamme, että lain tarkoittamat vaativaa sosiaalihuoltoa toteuttavat yksiköt tulee määritellä esitystä selkeämmin. Esityksen mukaan lakiesityksen ”yksiköillä” tarkoitetaan hieman yli 500 vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavaa yksikköä, jotka palvelevat vanhuksia, vammaisia ja lapsia.

Vaativia sosiaalihuollon palveluja tuotetaan muun muassa laaja-alaista erityisosaamista edellyttävissä lastensuojelulaitoksissa, päihdehuollon ja vammaispalvelujen asumispalvelu- ja kuntoutusyksiköissä sekä joissakin vastaavissa pitkälle erikoistuneissa iäkkäiden palveluyksiköissä. Määritelmän tarkoittamia yksiköjä olisivat myös lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tutkimiseen tai pitkittyneisiin huolto- ja tapaamisoikeusriitoihin liittyviä palveluja tuottavat yksiköt. (perustelutekstit, s 66).

Näkemyksemme mukaan em. ryhmään eivät kuulu esimerkiksi tehostetun palveluasumisen yksiköt, joissa tuotetaan avohoitona huoneen vuokralain mukaisesti vuokraamissaan huoneissa asuville henkilöille ympärivuorokautista arjessa selviytymistä tukevaa hoiva ja hoitoa. Kyseessä ei ole käsityksemme mukaan useinkaan lain tarkoittama erityisen vaativa sosiaalihuolto eikä pitkälle erikoistunut yksikkö kuten esimerkiksi vain psykogeriatrisia vanhuksia hoitava yksikkö saattaisi olla.

- Arvonlisäverolain 38 §:n mukaan arvonlisäverottomuuden edellytyksenä on, että ko. viranomainen valvoo toimintaa. Tähän saakka valvonta on toteutettu verottajan ohjeistuksen mukaisesti siten, että palveluntuottaja on tehnyt rekisteröitymisilmoituksensa kuntaan. Sote-uudistuksen myötä kunnilta poistuu sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisvastuu ja arvonlisäverottomuuden perusteena olleet valvonnan mahdollistaneet tehtävät siirtyvät maakunnille. Koska tällä lakiesityksellä ei ole tarkoitus muuttaa ns. tukipalvelujen verokohtelua

ja kyseinen arvonlisäveron taustalla olevasta EU direktiivistä juontava viranomaisen valvontavollisuus tulee järjestää uudella loppuasiakkaan palvelun verottomuuden mahdollistavalla tavalla. Kyse on pitkälti vähävaraisten vanhusten ja vammaisten ateriapalveluista, vaatehuollosta, siivouksesta, kauppakassipalveluista ja sosiaalisen kanssakäymisen palveluista. Kyseiset palvelut ovat näille asiakkaille hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisia välttämättömiä palveluita, jotka tukevat keskeisellä tavalla näiden asiakkaiden omatoimista arjessa selviytymistä.

- Lakiesityksessä tulisi käyttää kautta linjan sanaa ”asiakas”.
- Lakiesityksen 13 §:n osalta toteamme, että lainvalmistelussa tulee ottaa huomioon se, millä tavalla nykyisestä vain yksityistä sektoria koskevasta lupajärjestelmästä siirrytään kaikkia toimijoita koskevaan rekisteröintijärjestelmään siten, että toimijoiden keskinäinen tasapuolisuus uudessa järjestelmässä mm. henkilöstömitoituskysymyksissä turvataan. Nykyisten toimilupien henkilöstömitoitukseen liittyvät vaatimukset vaihtelevat, vaikka kyseessä olisi saman tasoisille asiakkaille hoivaa tuottavat yksiköt. Lisäksi mitoitusvaatimuksissa huomioidaan puutteellisesti ajanmukaisten toimitilojen ja käytössä olevan tekniikan henkilöstön käyttöä vähentävät vaikutukset.

Pykälän 2 momentin 6 kohdan osalta katsomme, että ”sosiaali- tai terveydenhuollon palvelua antavien henkilöiden” käsite ei sisällä toimintayksikön tukitehtävissä olevia työntekijöitä, kuten keittiöhenkilökuntaa tai siivoushenkilökuntaa.

Huomioita lakiesityksen 13 §:n osalta painotamme erityisen vahvasti.

- Palveluntuottajien kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että järjestelmän muuttuessa tehtävät menettelyt ovat tuottajien tiedossa hyvissä ajoin ennen muutosten toimeenpanoa. Pidämme perusteltuna, että menettely kuvataan tämän lakiesityksen perusteluteksteissä. Pidämme ehdotettua kahden vuoden siirtymäaikaa pitkänä, sillä tänä aikana yksiköt voivat joutua merkittävästikin toisistaan poikkeavaan asemaan. Luvan muuttaminen rekisteröinniksi voi vaikuttaa olennaisesti yksikön toimintaan sillä lupaehdot poikkeavat toisistaan ja yksityisen ja julkisen sektorin välillä on eroja kuten THL:n ja Valviran valtakunnallisen ns. vanhuspalvelulain toimeenpanoon liittyvät selvitykset osoittavat. Yksityisellä sektorilla on yleisesti ottaen hiukan korkeampi mitoitus kuin julkisella sektorilla.
- Siirtymäsäännösten osalta esitämme lakiluonnoksen 40 §:n muuttamista seuraavaan muotoon:

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella myönnetty lupa tai rekisteröity ilmoitus yksityisestä sosiaalipalvelusta tai yksityisestä terveydenhuollosta on voimassa lain voimaantultua, kuitenkin niin, että

- 1) *Lain yksityisistä sosiaalipalveluista 8 § perustuvien toimilupien 2 momentin kohdan 6 perusteella valvontaviranomaisen myöntämän ikäihmisten ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköiden toimilupien muun henkilökunnan kiintiö kumotaan ja*

- 2) *toimilupien hoitohenkilökunnan vähimmäismäärä yhdenmukaistetaan toimintayksiköiden kesken valtakunnallisesti ministeriön ikääntyneiden hyvän hoidon laatusuosituksen kriteerien mukaiseksi.*

Rekisteri- ja valvontaviranomaisen tulee kuitenkin viran puolesta ja maksutta muuttaa toimialueellaan ennen lain voimaantuloa palvelun tuottajalle myönnettyt luvat ja tehdyt rekisteröinnit tämän lain mukaisiksi palvelun tuottajan ja palveluyksikköjen rekisteröinniksi kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Jos sellaiseen toimintaan, johon on myönnetty lupa tai rekisteröinti aiemmin voimassa olleen lain perusteella, tulee olennaisia muutoksia, rekisteriviranomainen muuttaa viran puolesta luvan tai rekisteröinnin palvelun tuottajan kaikki palveluyksiköt kattavaksi tämän lain mukaiseksi rekisteröinniksi. Uusi rekisteröinti on myönnettävä, jos tämän lain mukaiset edellytykset rekisteröinnin tallentamiselle täyttyvät.

Huomiota uuteen rekisteröintijärjestelmään siirtymisen osalta painotamme erityisen vahvasti.

- Mehiläinen / Familiar kannattaa 16 a §:n mukaisen ennakkotarkastuksen korvaavan sertifiointijärjestelmän käyttöönottoa.
- 24 §:n mukaisen tarkastusoikeuden osalta toteamme, että suunnitelmien mukaan aluehallintovirastojen toiminta tultaneen korvaamaan valtakunnallisella valvontaviranomaisella. Valvonnan kehittämisessä on keskeistä, että tulevien maakuntien ja tulevan valvontayksikön työnjako on selkeä ja että päällekkäistä valvontaa ei suoriteta.
- Mehiläinen / Familiar pitää kannatettava, että ministeriössä työn alla oleva laatusuositus hyvän ikääntymisen ja palvelujen parantamiseksi 2017-2018 julkaistaan suunnitelmien mukaan.

Helsingissä 27.3.2017

Lasse Männistö
Johtaja
Mehiläinen Oy

Harri Pomell
Johtaja
Familiar Oy